

Newsletter

LEADELL

September 2022

KĀ NOTIEK KAPITĀLSABIEDRĪBAS DALĪBNIKU LĒMUMA APSTRĪDĒŠANA BALTIJAS VALSTĪS?

Strīdu daudzums par sabiedrību ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrību (turpmāk kopā – kapitālsabiedrību, sabiedrību) dalībnieku sapulces lēmumiem arvien palielinās, jo saspringtā ekonomiskā un politiskā situācija neizbēgami ietekmē biznesa vidi. Reaģējot uz pārmaiņām, tiek meklēti labākie risinājumi, kur, saduroties viedokļiem, nereti veidojas auglīga vide domstarpībām.

Strīdi mēdz būt saistīti ar tādiem būtiskiem lēmumiem, kā sabiedrības pārvalde, peļņas sadale, reorganizācija u.c. Tāpēc, lai palīdzētu izprast regulējumu, LEADELL juridisko biroju eksperti šajā izdevumā skaidro un salīdzina lēmumu apstrīdēšanas kārtību, t.sk. apstrīdēšanas pamatus, personas, kas var celt prasību, un procedūru visās trijās Baltijas valstīs. Tā kā Eiropas Savienības ietvaros šī tiesiskā aizsardzības līdzekļa regulējums nav saskaņots, dažādās dalībvalstīs apstrīdēšanas kārtība ir atšķirīga. Aicinām iepazīties ar LEADELL juridisko biroju sagatavotu salīdzinošu pārskatu par svarīgākajiem kapitālsabiedrības dalībnieku lēmumu apstrīdēšanas aspektiem.

DALĪBNIKU LĒMUMA APSTRĪDĒŠANAS PAMATS

Visās trijās valstīs regulējums, kas paredz tiesības¹²³ apstrīdēt dalībnieku lēmumu, ir pēc savas būtības līdzīgs. Lēmumu var apstrīdēt gadījumos, kad tas ir pretrunā ar a) likumu, b) labiem tikumiem, c) statūtiem, d) publiskajām interesēm, e) sabiedrības mērķiem, f) pieļauti būtiski pārkāpumi dalībnieku sapulces sasaukšanā vai lēmuma pieņemšanas kārtībā, vai g) aizskar trešo personu, piemēram, kreditoru, tiesības.

			
<i>Pretrunā ar likumu</i>	✓	✓	✓
<i>Pretrunā ar labiem tikumiem</i>	✓	✓	✓
<i>Pretrunā ar statūtiem</i>	✓	✓	✓
<i>Pretrunā ar publiskajām interesēm</i>	✓	✓	✓ ⁴
<i>Pretrunā ar sabiedrības mērķiem</i>	✓ ⁵	✓	✓ ⁴
<i>Pieļauti būtiski pārkāpumi sapulces dalībnieku sasaukšanā</i>	✓	✓	✓ ⁴
<i>Pieļauti būtiski pārkāpumi lēmuma pieņemšanas kārtībā</i>	✓	✓	✓ ⁴
<i>Aizskar trešo personu, piemēram, kreditoru, tiesības</i>	✓	✓ ⁴	✓ ⁴

Interesanta atšķirība iezīmējas faktā, ka Latvijā un Igaunijā pamatā jomu regulē Komerclikums, taču Lietuvā apstrīdēšanas tiesības izriet no Civilt kodeksā atrunātā. Tāpat atsevišķos gadījumos apstrīdēšanas pamati var nebūt tieši noteikti likumā, kas regulē dalībnieku lēmumu apstrīdēšanu, tomēr personām, kuru tiesības vai intereses tiek aizskartas, var būt pamats celt prasību uz vispārējā civiltiesību normu pamata.

Igaunijā specifiski tiek nošķirts, vai lēmums, ir spēkā neesošs (ja tas ir pretrunā ar likuma noteikumiem kreditoru aizsardzībai vai citām sabiedrības interesēm; pretrunā ar labiem tikumiem; sapulces sasaukšanas vai lēmumu pieņemšanas kārtība ir būtiski pārkāpta) vai apstrīdams (ja tas ir pretrunā ar likumu vai statūtiem).

- 1 Latvijā saskaņā ar Komerclikuma 217. un 286. pantiem; būtiski atzīmēt, ka Komerclikums izdala un paredz atsevišķu regulējumu sabiedrībām ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrībām.
- 2 Igaunijā saskaņā ar Komerckodeksa 177¹ panta 1. punktu un 301¹ panta 1. punktu; Komerckodeksa 178. un 302. pantu.
- 3 Lietuvā saskaņā ar Civilt kodeksa 2.82. pantu.
- 4 Pamats nav tieši noteikts likumā, kas regulē dalībnieku lēmumu apstrīdēšanu, tomēr personām, kuru tiesības vai intereses tiek aizskartas, var būt pamats celt prasību uz vispārējā civiltiesību normu pamata.
- 5 Tikai gadījumā, ja lēmums ir pretrunā ar tādiem sabiedrības mērķiem, kas noteikti statūtos.

KAS VAR CELT PRASĪBU PAR LĒMUMA APSTRĪDĒŠANU?

Visās trijās valstīs prasību par lēmuma apstrīdēšanu var celt a) kapitālsabiedrības valde vai jebkurš valdes loceklis, b) padome vai jebkurš padomes loceklis, c) dalībnieks.

			
<i>Kapitālsabiedrības valde vai jebkurš valdes loceklis</i>	✓	✓	✓
<i>Padome vai jebkurš padomes loceklis</i>	✓	✓	✓
<i>Dalībnieks</i>	✓	✓	✓
<i>Kreditors</i>	✗ ⁶	✗ ⁶	✓
<i>Maksātnespējas administrators</i>	✗ ⁶	✗ ⁶	✓

Papildus Lietuvā šādas tiesības ar likumu ir noteiktas arī kreditoriem, kā arī nozīmīga tiesu prakse ir izveidojusies attiecībā uz maksātnespējas administratoriem. Tā kā maksātnespējas administrators aizstāv kreditoru intereses, Lietuvas tiesu praksē ir atzīts, ka maksātnespējas administratoram arī ir tiesības apstrīdēt atsevišķus dalībnieku lēmumus, neskatoties uz to, ka Maksātnespējas administratora tiesības apstrīdēt dalībnieku lēmumu nav tieši paredzētas Lietuvas Civilt kodeksā.

Igaunijā, ja lēmums ir spēkā neesošs, nav nepieciešams celt specifisku prasību, lai to konstatētu, tomēr uz lēmuma spēkā neesamību var atsaukties, iesniedzot prasību vai iebildumus tiesas procesā. Lai lēmumu apstrīdētu, tiesā ir jāceļ attiecīga prasība.

⁶ Šīs personas tiesības nav tieši noteiktas likumā, kas regulē dalībnieku lēmumu apstrīdēšanu, tomēr personām, kuru tiesības vai intereses tiek aizskartas, var būt tiesības celt prasību uz vispārējā civiltiesību normu pamata.

PRET KO VAR CELT PRASĪBU PAR LĒMUMA APSTRĪDĒŠANU?

Visās Baltijas valstīs prasību ceļ pret sabiedrību, jo apstrīdētais lēmums primāri rada tiesiskas sekas pašai sabiedrībai. Kā lietas dalībniekus var pieaicināt arī pārējos sabiedrības dalībniekus, kas pieņēmuši apstrīdamo lēmumu.

PRASĪBAS CELŠANAS TERMIŅŠ

Latvijā, prasība tiesā ir jāceļ trīs mēnešu laikā no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, bet ne vēlāk kā viena gada laikā no sapulces norises dienas. Igaunijā lēmums var tikt apstrīdēts 3 mēnešu laikā no tā pieņemšanas dienas. Lietuvā termiņš ir īsāks, proti, prasība pret kapitālsabiedrību ir jāceļ 30 dienu laikā no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par apstrīdēto lēmumu.

		
<i>3 mēnešu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas</i>	<i>3 mēnešu laikā no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu</i>	<i>30 dienu laikā no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu</i>

Specifiski Igaunijai – lēmumu nevar apstrīdēt, ja dalībnieki to ir apstiprinājuši ar jaunu lēmumu, un šis lēmums nav apstrīdēts tiesā 3 mēnešu laikā no jaunā lēmuma pieņemšanas. Tomēr trīs mēnešu termiņš neattiecas uz lēmuma spēkā neesamību, uz kuru nevar atsaukties, ja uz šī lēmuma pamata ir izdarīts ieraksts komercreģistrā un ir pagājuši divi gadi no ieraksta izdarīšanas dienas.

PRASĪBAS CELŠANAS VIETA UN IZMAKSAS

Baltijas valstīs izvēlēta atšķirīga pieeja, nosakot kurai tiesai ir piekritīgi strīdi par kapitālsabiedrību dalībnieku sapulču lēmumiem. Igaunijā un Lietuvā prasība ir ceļama saskaņā ar vispārējo jurisdikcijas noteikumu – pirmās instances tiesā pēc uzņēmuma juridiskās adreses, kas reģistrēta Juridisko personu reģistrā. Savukārt Latvijā prasības par kapitālsabiedrības dalībnieku sapulces lēmumiem ir piekritīgas specializētai komercstrīdu, ekonomisko un finanšu noziegumu, korupcijas lietu izskatīšanas tiesai - Ekonomisko lietu tiesai. Šī specializētā tiesa darbu uzsāka 2021.gada 31.martā ar mērķi nodrošināt kvalitatīvāku un ātrāku piekritīgo strīdu izskatīšanu. Līdz ar to sagaidāms, ka Latvijā kapitālsabiedrību dalībniekiem būs iespējas vēl efektīvāk aizsargāt savas tiesības.

Strīda dalībniekiem katrā Baltijas valstī ir jāreķinās arī ar atšķirīgām izmaksām. Vislielākā valsts nodeva EUR 420,00 apmērā ir maksājama Igaunijā. Lietuvā valsts nodevas apmērs tiek indeksēts reizi ceturksnī un šobrīd tas ir EUR 134,00. Latvijā maksājamās valsts nodevas apmērs ir atkarīgs no apstrīdētā kapitālsabiedrības dalībnieku lēmuma būtiskuma. Par visbūtiskākajiem kapitālsabiedrību dalībnieku

sapulču lēmumiem, kuri visvairāk ietekmē kapitālsabiedrību, ir noteikti lēmumi: a) par izmaiņām kapitālsabiedrības amatpersonu sastāvā vai valdes locekļu pārstāvības tiesībās; b) par izmaiņām pamatkapitāla apmērā; c) par grozījumu izdarīšanu statūtos; d) par kapitālsabiedrības darbības izbeigšanu, reorganizāciju vai koncerna līguma noslēgšanu, grozīšanu vai izbeigšanu (turpmāk – būtiskie kapitālsabiedrības dalībnieku lēmumi). Gadījumā, ja tiek sniegta tiesā prasība par kāda no būtisko kapitālsabiedrības dalībnieku lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu, tad maksājama valsts nodeva EUR 140,00 apmērā, bet pārējo dalībnieku lēmumu veidu apstrīdēšanas gadījumā, jāmaksā nodeva EUR 70,00 apmērā.

PRASĪBAS CELŠANAS PROCEDŪRA

Visās valstīs prasības pieteikums iesniedzams rakstveidā. Latvijā prasības pieteikums sagatavojams atbilstoši Civilprocesa likuma 128.pantam, bet attiecībā uz būtisko kapitālsabiedrības dalībnieku lēmumu apstrīdēšanu papildus piemērojami Civilprocesa 30¹. nodaļas noteikumi. Igaunijā tas jāiesniedz saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 363. panta 1. punktu. Savukārt Lietuvā tas ir iesniedzams Civilprocesa kodeksa 135. panta kārtībā.

Baltijas valstīs vieno tas, ka prasības pieteikumā jānorāda faktiskais pamatojums, uz kura tiek prasīta dalībnieku lēmuma atcelšana. Tāpat prasībai jāpievieno visi pierādījumi (piemēram, dalībnieku sapulces protokols, uzņēmuma statūti, u.c.). Prasītājs var lūgt lietas iztiesāšanu tiesas sēdē vai rakstveida procesā. Turklāt, prasītājs pieteikumā var lūgt noteikt pagaidu aizsardzības līdzekli.

Papildus jānorāda, ka visu valstu tiesām, konstatējot likumos noteiktos lēmuma apstrīdēšanas pamatus, piemēram, pārkāpumu dalībnieku sapulces sasaukšanas kārtībā, nav pienākuma lēmumu katrā ziņā atzīt par spēkā neesošu. Tiesai jāizvērtē konkrētās lietas apstākļi to kopumā un jāargumentē, kāpēc dalībnieku sapulces lēmumu atzīt vai neatzīt par spēkā neesošu. Pārkāpumam ir jābūt tādām, kas ļautu uzskatīt, ka gadījumā, ja atbilstošā procedūra būtu ievērota, lēmums būtu citāds.

TIESAS PROCESA ILGUMS

Latvijā strīdi par būtiskajiem kapitālsabiedrības dalībnieku lēmumiem parasti tiek skatīti rakstveida procesā mēneša laikā no paskaidrojuma vai atsauksmes saņemšanas vai to iesniegšanas termiņa notecēšanas. Ja minētā lieta tiek iztiesāta mutvārdu procesā, tiesas sēde tiek noteikta 15 dienu laikā no paskaidrojuma vai atsauksmes saņemšanas vai to iesniegšanas termiņa notecēšanas. Attiecībā uz pārējo dalībnieku lēmumu veidu apstrīdēšanu, Latvijā likums nenosaka termiņus, kādos tiesai jāiztiesā civillietā, vien to, ka lieta jāizskata tik ātri, cik vien iespējams, lai nodrošinātu personu aizskarto tiesību aizstāvēšanu.

Igaunijā un Lietuvā nav īpašu tiesību normu, kas regulētu tiesas procesa termiņus. Tomēr saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 72.pantu Lietuvas tiesai ir jānodrošina, lai civillietā tiesā tiktu izskatīta pēc iespējas ātrāk un lietas izskatīšana netiktu nepamatoti novilcināta. Tāpat Lietuvas tiesai jācenšas civillietu izskatīt vienā tiesas sēdē.

		
RAKSTVEIDA PROCESS		
<i>Nav regulēts, piemēro vispārīgās civilprocesa normas</i>	<i>Būtiskie kapitālsabiedrības dalībnieku lēmumi: 1 mēnesis Pārējie lēmumi: pēc iespējas ātrāk</i>	<i>Nav regulēts, piemēro vispārīgās civilprocesa normas</i>
MUTVĀRDU PROCESS		
<i>Nav regulēts, piemēro vispārīgās civilprocesa normas</i>	<i>Būtiskie kapitālsabiedrības dalībnieku lēmumi: 15 dienas Pārējie lēmumi: pēc iespējas ātrāk</i>	<i>Pēc iespējas ātrāk, kā arī vēlams izskatīt vienā tiesas sēdē</i>

VAI STRĪDA SITUĀCIJĀ OBLIGĀTI NEPIECIEŠAMS JURIDISKS ATBALSTS?

Dalībnieku sapulču lēmumu apstrīdēšanu jēga un mērķis ir pamatoti un saprātīgi aizsargāt tiesiskās intereses. Iestāties par taisnību var būt emocionāli sarežģīti un laikietilpīgi, tomēr ir virkne situāciju, kurās lemt par labu strīda ierosināšanai ir pareizākā vai pat vienīgā iespējamā rīcība. Juridiskais atbalsts no pieredzējuša speciālista strīda risināšanas procesu padarīs konstruktīvāku. Šāda pieeja ievērojami mazinās ieguldītā laika resursu un iesaistīto personu emocionālo slogu. Nereti izšķirošas ir tieši nianšes, kas atklājas profesionālā likuma interpretācijā vai zināšanās par tiesu praksi, tāpēc speciālista klātbūtne strīda procesā vairumā gadījumu ir ļoti nozīmīga.

RAKSTA AUTORI

Pirkka – Marja Pöldvere

Partnere
LEADELL Pilv Advokaadibüroo
pirkkamarja.poldvere@leadell.com

Oleg Matvejev

Jurists
LEADELL Pilv Advokaadibüroo
oleg.matvejev@leadell.com

Lauris Broks

Jurists
LEADELL Vītols ZAB
lauris.broks@leadell.com

Paula Paidere

Jurista palīdzē
LEADELL Vītols ZAB
paula.paidere@leadell.com

Jurgita Najulytė

Asociētā partnere
LEADELL Balčiūnas & Grajauskas
jurgita.najulyte@leadell.com

Kamilė Žilinskytė

Juriste
LEADELL Balčiūnas & Grajauskas
kamile.zilinskyte@leadell.com

LEADELL advokātu biroji – Pilv Igaunijā, Vītols Latvijā un Balčiūnas un Grajauskas Lietuvā – ir vieni no vadošajiem advokātu birojiem Baltijas valstīs, kas sniedz juridisko palīdzību biznesa klientiem.

LEADELL
Pilv

Maakri 19/1, P.O. Box 19
10145 Tallinn, Estonia
Tel.: +372 619 1630
E-pasts: tallinn@leadell.com

LEADELL
Vītols

Blaumaņa iela 5A-40,
Rīga, Latvia, LV-1011
Tel.: +371 6784 4977
E-pasts: riga@leadell.com

LEADELL
Balčiūnas & Grajauskas

A.Tumėno str. 4, LT-01109
Vilnius, Lithuania
Tel.: +370 5248 7467
E-pasts: vilnius@leadell.com